

TYÖTTÖMIEN KESKUSJÄRJESTÖN EDUSKUNTAVALITAVOITTEET 2023

Työttömien Keskusjärjestön mielestä tärkeimpiä edistettäviä asioita tulevalla vaalikaudella

1. Työttömyysetuuksien tulee nousta inflaation ja todellisten elinkustannusten mukaisesti (sähkö, ruoka, välttämättömät elämiseen liittyvät tarvikkeet)
2. Työttömille tulee turvata vähintään toisen asteen tasoinen koulutus työttömyysturvalla opiskeltuna
3. Viimesijaista toimeentulotukea ei saa missään tilanteessa leikata, jos toimeentulotuelle on tarvetta
4. Työttömien terveystarkastukset tulee saattaa lain edellyttämälle tasolle
5. Jokaisella hyvinvointialueilla on sovellettava asiakasmaksulain 11 pykälää, jonka mukaan vähävaraisilla on oikeus saada vapautus tai alennus sote-maksuista
6. Työttömyysturvan suojaosa nostettava 500 euroon
7. Työttömille on turvattava kaikissa tilanteissa tarvelähtöiset terveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelut
8. Yhdistysten ja säätiöiden toimintaedellytykset on turvattava kunnissa ja hyvinvointialueilla
9. Työttömyysturvaa ei saa leikata – ansiosidonnaista työttömyysturvaa ei tule porrastaa

Työttömille ihmisarvoa kunnioittavaa työtä ja toimeentuloa

Eduskuntavaaleihin 2023 tultaessa suomalainen yhteiskunta on poikkeuksellisessa tilanteessa. Työllisyysaste on ennätyslukemissa, mutta samaan aikaan rakenteellinen pitkäaikaistyöttömyys on erittäin korkealla. Inflaatio on noussut nopeasti ja talouden ympärillä leijuu vakavia riskejä ja haasteita. Katsomme, että tulevan hallituksen tärkein tehtävä on puolustaa hyvinvointiyhteiskuntaa, erityisesti vähävaraisten mahdollisuuksia turvattuun elämään, osallisuuteen sekä työllisyyteen, näiden taloudellisten ja poliittisten haasteiden keskellä. Sanna Marinin hallituksen käynnistämien työllisyyspalvelu-, sosiaaliturva- ja terveysturva-uudistusten tulee johtaa nykyistä joustavampiin ja tarvelähtöisiin sekä oikea-aikaisiin palveluihin, jotka tukevat työllisyyttä, kansalaisten hyvinvointia ja terveyttä.

1. Työttömyysetuuksien tulee nousta inflaation ja todellisten elinkustannusten mukaisesti (sähkö, ruoka, välttämättömät elämiseen liittyvät tarvikkeet)

On välttämätöntä, että työttömyysetuudet nousevat todellisten elinkustannusten mukaisesti.

Työttömyysturvalla elävät erittäin haasteellisessa taloudellisessa tilanteessa. Euroopan neuvosto on useita kertoja huomauttanut Suomea liian alhaisesta perusturvasta. Työttömien Keskusjärjestö on pitkään vaatinut työttömyysturvan korottamista 300 eurolla. Tämä vähentäisi tarvetta toimeentulotukeen.

2. Työttömille tulee turvata vähintään toisen asteen tasoinen koulutus työttömyysturvalla opiskeltuna

Vuonna 2021 miltei 450 000:lla henkilöllä (14,4 prosentilla 20-64 vuotiaista suomalaisista) ei ollut peruskoulun jälkeistä tutkintoa ([StatFin / Väestön koulutus rakenne / 12bq -- 15 vuotta täyttänyt väestö koulutusasteen, kunnan, sukupuolen ja ikäryhmän mukaan, 1970-2021](#)). Korkealla koulutustasolla on selkeä yhteys työllistymisen todennäköisyyteen. Korkeammin koulutetuilla työkäisillä on vähemmän työkatkoksia työurallaan. Siksi on tärkeää turvata mahdollisuudet tutkintoon johtavaan opiskeluun kaikille työkäisille, mm. työttömyysturvaa hyödyntäen. Mitä vanhempi on, sitä haasteellisempaa kouluttautuminen opintotuella sekä opintolainalla on. Menorakenne on vanhempana kalliimpi (lapset, koti, lääkkeet, auto, harrastukset yms.). 35–64-vuotiaiden ikäluokan on huomattavasti haastavampi ryhtyä opiskelemaan pelkällä opintotuella tai lainalla. Vuonna 2021 tässä ikäluokassa oli lähes 290 000 henkilöä, joilla ei ollut peruskoulun jälkeistä tutkintoa.

3. Viimesijaista toimeentulotukea ei saa missään tilanteessa leikata, kun siihen on tarvetta
Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on mahdollista, että viimesijaista toimeentulotuen turvaa voidaan leikata 20 tai 40 prosenttia. Näin voidaan tehdä, mikäli asianomainen henkilö ei saavu sovittuun tapaamiseen tai ei noudata ns. aktivointisuunnitelmaa, joka on sovittu viranomaisten kanssa. Kela leikkaa kategorisesti, selvittämättä miksi asianomainen ei ole noudattanut sovittuja suunnitelmia. Tällöin jää huomioimatta, että syynä voi olla erittäin hankala elämäntilanne, esimerkiksi sairauden tai hoitamattoman päihdeongelman takia. Järjestömme vaatii, että kyseinen leikkausmahdollisuus poistetaan.

4. Työttömien terveystarkastukset tulee saattaa lain edellyttämälle tasolle

Työttömillä on oikeus lakisääteiseen, maksuttomaan terveystarkastukseen. Tarkastuksesta tiedottaminen, sekä kynnyksetön ja oikea-aikainen pääsy tarkastukseen tulee varmistaa tasavertaisesti kaikilla hyvinvointialueilla. Terveystarkastuksessa nousee usein tarve jatkoselvittelylle. Ohjautumisen muihin palveluihin tulee olla sujuvaa ja saumatonta, ja se edellyttää usein monialaista yhteistyötä perusterveydenhuollon, sosiaalitoimen, TE-toimiston ja Kelan kanssa.

Työttömien Keskusjärjestö ry

5. Jokaisella hyvinvointialueilla on sovellettava asiakasmaksulain 11 pykälää – vähävaraisilla on oikeus saada vapautus tai alennus sote-maksuista
Ei riitä, että sairaus todetaan työttömien terveystarkastuksessa. Työttömillä ja muilla vähävaraisilla tulee olla riittävä taloudellinen turva jatkotoimenpiteisiin sekä tarpeellisiin lääkityksiin. Jokaisella hyvinvointialueella on sovellettava asiakasmaksulain 11 pykälää ja turvattava vähävaraisille oikeus saada vapautus tai alennus näistä sote-maksuista.

6. Työttömyysturvan suojaosa nostettava 500 euroon

Työttömyysturvan suojaosalla tarkoitetaan mahdollisuutta ansaita tuloa työttömyysturvan päälle ilman, että työttömyysetuutta leikataan. Tästä on ollut jäsenistössämme kannustavia kokemuksia. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa se on mahdollistanut työnteon yhdistyksissä tai yrityksissä palkkatukijaksojen jälkeen. Toivomme, että Suomeen saadaan rakennettua inhimillinen järjestelmä, joka kannustaa ansiotyöhön tai yrittämiseen.

7. Työttömille on turvattava kaikissa tilanteissa tarvelähtöiset terveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelut

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen asettama yliparlamentaarinen sosiaaliturvakomitea kartoittaa sosiaaliturvaan liittyviä haasteita ja etsii ratkaisuja todettuihin sosiaaliturvaan liittyviin ongelmiin.

Työttömien Keskusjärjestön mielestä hyvä sosiaaliturvajärjestelmä on sellainen, mikä tarjoaa kansalaiselle riittävän turvan työttömyyden tai sairauden ajalta. Lisäksi se turvaa riittävät palvelut, jotta kansalainen voi autonomisesti, suunnitellusti, hallitusti ja tehokkaasti palata takaisin työelämään. Syyperusteinen perusturvamme on osin riittämätön, monimutkainen ja sisältää työllistymisen kannalta epäkannustavia elementtejä. Ihmiset täydentävät ruokajakeluissa puutteellista perusturvaansa kattaakseen elämisen ja asumisen kustannukset sekä lääkemenonsa. Osa työttömistä kokee, että ovat väärässä palvelussa, mutta jatkavat, koska pelkäävät menettävänsä työttömyysturvansa.

Työttömien Keskusjärjestö edellyttää, että perusturvan on turvattava vähävaraisten toimeentulon ja tarvelähtöiset terveys-, kuntoutus- ja työllisyyspalvelut. Eri aktiivitoimenpiteiden kulukorvaukset (9 euron päiväkorvaukset) on nostettava tasolle, jolla tulee toimeen (esim. 20 euroa/päivä).

8. Yhdistysten ja säätiöiden toimintaedellytykset turvattava kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Yhdistyksillä ja säätiöillä sosiaali- ja terveyssektorilla on merkittävä ja monitasoinen rooli suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. Ne tarjoavat mahdollisuuksia, tukea ja turvaa ihmisille, joilla on erityisiä tarpeita tai haasteita. Lisäksi ne tarjoavat asiantuntemusta, käytännön kokemusta sekä tietoa kuntalaisten tilanteesta, yhteiskunnan tilasta sekä toimintatavoista ja päätösten vaikutuksista. Ne eheyttävät yhteiskuntaa, mahdollistavat kansalaisten osallisuutta ja vaalivat yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja toimintatapoja.

Sote-yhdistysten ja säätiöiden toiminnan turvaavat rakenteet huojuvat nyt valtaviin hallinnollisten uudistusten pyörteissä. Työllisyyspalvelut ovat siirtymässä kunnille vuonna 2025. Kunnilta siirtyivät sote-palvelut hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Valtiovalta valvoo perustuslain toteutumista näissä palveluissa – mikä on valtiovallan sananvalta, jos palvelut eivät vastaa perustuslaillista tasoa?

Työttömien yhdistysten kannalta on olennaista, että toimintaan saadaan mielekkäät tilat. Kunnat ovat perinteisesti tukeneet yhdistyksiä tilojen vuokrissa. Miten on jatkossa? Sosiaali- ja terveysministeriön alla toimiva STEA on tukenut hankevaroilla yhdistysten toimintaa. Yhdistykset ovat yleensä toimineet yleishyödyllisellä periaatteella. Tämä toiminta on joskus haastettu Euroopan unioniin kilpailulainsäädäntöön vedoten. Yhdistysten kannalta on tärkeää, että toimintaa jatkossakin tuetaan ja, että toimintaympäristö on yleishyödylliselle toiminnalle suotuisa.

Kuka turvaa vähillä varoilla toimivien heikossa asemassa olevien ihmisten puolesta toimivien kansalaisjärjestöjen toimintaedellytykset näissä suurissa muutoksissa? Yhdistykset vaativat päättäjiltä yleishyödyllisen toiminnan edistämistä, koska ilman kansalaisjärjestöjen toimintaa ei ole hyvinvointiyhteiskuntaa.

Työttömien Keskusjärjestö ry

Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

9. Työttömyysturvaa ei saa leikata – ansiosidonnaista työttömyysturvaa ei tule porrastaa.

Työttömyysturvan taso Suomessa on lähtökohtaisesti alhainen. Euroopan neuvosto on antanut maallemme useita huomautuksia, etenkin työmarkkinatuen ja muun perusturvan alhaisuuden osalta. Perusturvasta ei tule leikata, jos säästökohteita haetaan.

Ansiosidonnaisen työttömyysturvan taso on suhteellisen alhainen. Keskimääräinen ansiosidonnainen etuus oli 1552 euroa kk (josta maksetaan 20 %:n vero). Ansiosidonnaista työttömyysturvaa hyödyntävät ihmiset työskentelevät usein myös määräaikaisissa työsuhteissa. Työttömyyskassojen yhteisöjärjestön mukaan 42 % ansiopäivärahan saajista on työskennellyt päivärahan saamisen aikana. Työskentely ansioturvan aikana on yleisintä mm. palvelu- ja hoitoalalla. 63 prosenttia palvelualojen työttömyyskassan etuuden saajista työllistyi viime vuonna osittain ja sai työskentelyn ajalta päivärahaa.

Ansiosidonnainen porrastaminen siten, että etuus olisi korkeampi työttömyyden alussa on työttömyysturvan tuhlausta. Se voi johtaa käännteisiin kannusteisiin - pahimmillaan työn aloittamisen pitkittymiseen kuormittavilla aloilla, joilla kysyntä työvoimalle on suuri (mm. palvelu- ja hoitoaloilla).

Vuonna 2021 ansioturvan saajista 56 prosenttia työllistyi ensimmäisen 6 kuukauden aikana. Mitä pidempään työttömyys kestää, sitä vaikeampi on toimia täysivaltaisena yhteiskunnan jäsenenä ja työllistyä. Pitkät työttömyysjaksot ovat vakava uhka toimeentulolle myös jatkossa.

Toiminnanjohtaja
Työttömien Keskusjärjestö ry
Jukka Haapakoski
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs
00240 Helsinki
+358 50 577 2580
jukka.haapakoski@tyottomat.fi